

سنجش کیفیت زندگی در محله های شهری با استفاده از شاخص های عینی و ذهنی (نمونه موردی:

محله کوروش خرم آباد)

علی محمدزاده^۱، علیرضا شیخ الاسلامی^۲^۱دانشگاه آزاد واحد بروجرد، ali.mohammadadeh@gmail.com^۲دانشگاه آزاد واحد بروجرد، guplan@gmail.com

چکیده

مفهوم کیفیت زندگی شهری امروزه در سایه مکاتب رفاه و عدالت اجتماعی قوت گرفته و در ایران نیز از گذشته، مباحث و تلاش های مختلفی در زمینه افزایش کیفیت زندگی شهری صورت پذیرفته است. کیفیت زندگی علاوه بر مسائل اقتصادی، نگرانی های اجتماعی و محیط زیست را مد نظر قرار می دهد. با وجود این برنامه ریزان شهری اعتقاد دارند برنامه ریزی ها باید همسوی با بهبود کیفیت زندگی باشند. از طرفی بهبود کیفیت زندگی می تواند زمینه های دیگر توسعه مانند توسعه اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و خدماتی را به همراه داشته باشد. چون بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه ای، یکی از مهمترین اهداف سیاست های عمومی آن جامعه است. در این مطالعه مولفه های کیفیت زندگی در محله کوروش با توجه به متغیرهایی مانند کیفیت حمل و نقل و شبکه معابر (کیفیت فضا، ایمنی و...)، کیفیت تسهیلات شهری (چراغ های روشنایی، نیمکت های استراحتگاهی)، کیفیت محیط اجتماعی (آموزش و سلامت)، کیفیت اقتصادی (هزینه اجاره، درآمد، هزینه های زندگی، پس انداز) و کیفیت محیط (آلودگی منظر، سرانه فضای سبز، زیباسازی شهر) بررسی می شود. این پژوهش از نوع توصیفی تحلیلی می باشد و به سنجش کیفیت زندگی شهری در بافت فرسوده محله کوروش شهر خرم آباد می پردازد. داده ها با تلفیقی از روش های میدانی، کتابخانه ای و استفاده از ابزار مصاحبه، مشاهده، پرسشنامه جمع آوری و با از آزمون های آماری در نرم افزار SPSS تحلیل شده است. نتایج نشان می دهد که سطح رضایت شهروندان از کیفیت زندگی شهری و همچنین تمامی شاخص ها آن بین کم و متوسط می باشد.

واژه های کلیدی

کیفیت زندگی، محله های شهری، روش های آماری، محله کوروش، خرم آباد.

مقدمه

یکی از اهداف اصلی که در طرح توسعه مطرح میشود رفع مشکلات و کمبودهای جامعه می باشد. بنابراین حل چنین مسائلی برنامه ریزی را به صورت روشی برای حل مسائل اجتماعی، اقتصادی و کالبدی خاص را مطرح می سازد و اهداف برنامه ریزی، تامین رفاه نسبی

شهروندان، برآوردن تمایلات، آرزوها و بهبود کیفیت زندگی شهری و رضایت مندی در محلات و مناطق شهری است. ویژگی مفهوم کیفیت زندگی آن است که می تواند شامل تمام کیفیات (مفاهیم) جامعه شناختی شود یعنی سطح بزرگی از معانی جامع شناختی می توانند در چتر کیفیت زندگی قرار بگیرد. اما وجه مهم این مفهوم آن است که معمولا برای بررسی عملکرد و نتایج سیاست ها و برنامه ها مورد استفاده قرار می گیرد و کیفیت زندگی شامل مفهوم رفاه فردی است، اما تمرکز بیشتر در مکان های زندگی افراد است [۱۱].

تعریف جغرافیایی شامل هر دو اقدام عینی و ذهنی از شرایط اجتماعی و زیست محیطی را در یک محل و چگونگی این شرایط مردم زندگی می کنند به عنوان کیفیت منحصر به فرد زندگی وجود دارد. این دو رویکرد (عینی و ذهنی) در بیشتر موارد به طور جداگانه و به ندرت به صورت تلفیقی برای سنجش کیفیت زندگی مورد استفاده قرار می گیرند و کیفیت زندگی با استفاده از شاخص های عینی مرتبط با واقعیت های قابل لمس و مشاهده زندگی اندازه گیری میشود. از این رو، مطالعه کیفیت زندگی در محله های قدیمی ضرورت مطالعه حاضر را نمایان می کند [۱۰].

اخیرا کارشناسان، صاحب نظران و مدیران شهری به بالا بردن کیفیت زندگی و ساماندهی بافت های قدیمی و طرح های که نیازهای مادی و معنوی ساکنان را در نظر دارد می پردازند اما چون به صورت عینی و ذهنی معیارها و شرایط زندگی ساکنان آن محله را مشاهده نمی کنند نمی توانند نیازهای مادی و معنوی ساکنان را آن طوری که شایسته اند به خوبی برآورده کنند.

بحث نظری

- مفهوم کیفیت زندگی

از دهه ۱۹۳۰، محققان با روشها و رویکردهای متنوع، کیفیت زندگی را مطالعه کرده اند. آنان کوشیده اند تا اجزاء و عناصر کیفیت زندگی را معین نمایند و مناطق جغرافیایی مانند شهرها، ایالات و کشورها را به وسیله شاخص های کیفیت زندگی مقایسه کنند. به لحاظ دانشگاهی، مفهوم کیفیت زندگی شهری به عنوان یک زمینه تحقیقی از اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی مطرح شد. گزارش کمیته ریاست جمهوری آمریکا در راستای تحقق اهداف ملی این کشور و کار